

EU:n oikeusalan tulostaulu 2025

Kokous

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio on 1.7.2025 julkaissut vuosittaisen tiedonannon (KOM(2025)375) Euroopan unionin oikeusalan tulostaulusta. Komissio on julkaissut tulostaulua vuodesta 2013 alkaen. Tulostaulussa esitetään vertaileva yleiskatsaus jäsenvaltioiden oikeuslaitosten tehokkuudesta, laadusta ja riippumattomuudesta, ja se on yksi EU:n välineistä, joilla tuetaan oikeusvaltioperiaatteen noudattamista.

Suomen kanta

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi edistää oikeusvaltioperiaatteen toteutumista sekä korruption torjuntaa EU:ssa. Suomi edistää kaikessa toiminnassaan demokratian, kansalaisyhteiskunnan, perus- ja ihmisoikeuksien sekä oikeusvaltion periaatteita.

Suomi pitää oikeusalan tulostaulua tarpeellisenä välineenä, jolla voidaan tarkastella ja vertailla jäsenvaltioiden oikeuslaitosten tehokkuutta, laatua ja riippumattomuutta. Tulostaululla on keskeinen rooli hyvien käytäntöjen edistämisessä, ja se helpottaa oikeuslaitosten haasteiden, uudistusten ja kehityksen seuraamista. Oikeusalan tulostaulu tarjoaa keskeistä informaatiota oikeusvaltioperiaatteen toteutumisen tilasta jäsenvaltioissa, ja se auttaa vahvistamaan periaatteen noudattamista. Oikeusalan tulostaulu on tärkeä komission oikeusvaltioreportoinnin lähde ja Suomi pitää myönteisenä, että komissio on kehittänyt tulostaulua siten, että se tuottaa vertailukelpoista tietoa komission vuosittaisista oikeusvaltiokertomusta varten, mukaan lukien korruption torjunta.

Suomi korostaa komission tavoin tehokkaiden oikeuslaitosten merkitystä EU-lainsäädännön täytäntöönpanossa sekä oikeusvaltioperiaatteen ja unionin yhteisten arvojen

ylläpitämisessä. EU:n hajautetussa lainkäyttöjärjestelmässä kansalliset tuomioistuimet tarjoavat ensi kädessä suojaa EU-oikeudessa turvatuille oikeuksille. Tehokas, laadukas ja riippumaton oikeuslaitos myös vahvistaa kansalaisten luottamusta ja rakentaa yritystoiminnalle suotuisaa toimintaympäristöä.

Suomi pitää tärkeänä, että komissio on kehittänyt tulostaulua kattamaan myös sisämarkkinoiden kannalta keskeisiä indikaattoreita. Suomi korostaa komission tavoin sitä, että oikeusvaltioperiaate on keskeinen sisämarkkinoiden toimivuuden kannalta ja että tehokkailla oikeusvaltioperiaatetta ylläpitävillä oikeusjärjestelmillä on myönteinen taloudellinen vaikutus. Lisäksi Suomi yhtyy komission näkemykseen siitä, että oikeusvaltioperiaatteen noudattaminen takaa liiketoimintaympäristön, jossa lakeja sovelletaan tehokkaasti ja yhdenmukaisesti ja jossa yritykset voivat toimia toisessa jäsenvaltiossa tasavertaisesti paikallisten yritysten kanssa.

Suomi pitää tervetulleena, että tämän vuoden tulostaulu sisältää tietoa rikosten uhrien, naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan uhrien sekä syrjäytyneinä olevien henkilöiden ja ikääntyneiden oikeussuojan saatavuudesta.

Suomi yhtyy komission näkemykseen siitä, että digitaalisten välineiden käyttöönotto voi vahvistaa jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmiä ja parantaa niiden saatavuutta, tehokkuutta, häiriönsietokykyä ja valmiutta vastata nykyisiin ja tuleviin haasteisiin. Suomi tukee EU:n oikeudellisen yhteistyön digitalisointia ja pitää tärkeänä, että EU:ssa yhtenäistetään ja tehostetaan rajat ylittävän tiedonvaihdon ja asiainnin menettelyjä digitalisoinnin tuomilla mahdollisuuksilla.

Pääasiallinen sisältö

Oikeusalan tulostaulussa esitetään vuosittain yleiskatsaus indikaattoreihin, joilla tarkastellaan oikeuslaitosten keskeisiä ominaisuuksia: tehokkuutta, laatua ja riippumattomuutta. Tarkastelun keskiössä ovat siviili/kauppaoikeudelliset ja hallinto-oikeudelliset asiat. Tulostaulun tarkoituksena on auttaa EU:ta ja sen jäsenvaltioita parantamaan kansallisten oikeuslaitosten toimivuutta, joka puolestaan mahdollistaa mm. kansalaisille ja yrityksille suotuisan toimintaympäristön. Oikeuslaitoksia ei aseteta tulostaulussa paremmuusjärjestykseen vaan niitä tarkastellaan kolmen eri osatekijän näkökulmasta: tehokkuus, laatu ja riippumattomuus. Oikeusalan tulostaulu sisältää näitä kaikkia kolmea koskevia indikaattoreita.

Vuoden 2025 tulostaulussa uusia indikaattoreita ovat oikeuden saatavuus rikosten uhrien ja erityisesti naiseen kohdistuvan väkivallan sekä lähisuhdeväkivallan uhrien kannalta. Uutuutena tarkastellaan myös hallintotuomioistuinten päätösten täytäntöönpanoa.

Lisäksi vuoden 2025 tulostauluun sisältyy uusi osio ”muut sisämarkkinoiden kannalta merkitykselliset indikaattorit”. Siinä käsitellään mm. kansallisia kilpailuviranomaisia.

Oikeuslaitosten tehokkuus

Vuoden 2025 tulostaulu sisältää tietoa oikeusjärjestelmien tehokkuudesta yli kymmenen vuoden ajalta (2014–2024). Tämä aikajänne mahdollistaa kehityssuuntien tunnistamisen ja ottaa huomioon, että oikeuslaitosten vaikutusten näkyminen voi viedä aikaa. Tiedot siviili/kauppaoikeudellisista ja hallinto-oikeudellisista asioista osoittavat useimmissa tapauksissa myönteistä kehitystä. Oikeusalan tulostaulu käyttää pääindikaattoreina oikeusjärjestelmien tehokkuuden seurannassa *käsittelyaikaa* (keskimääräinen päivien määrä, joka tarvitaan asian ratkaisemiseen), *selvityssuhdetta* (ratkaistujen asioiden suhde

saapuneiden asioiden määrään) sekä *vireillä olevien asioiden määrää* (vuoden lopussa ratkaisematta olevien asioiden lukumäärä).

Tuomioistuimiin saapuneiden asioiden määrä (vertailussa uusimmat tiedot vuodelta 2023) on Suomessa pysynyt varsin tasaisena. Siviili/kauppaoikeudellisten asioiden määrä oli meillä EU:n pienin ja hallinto-oikeudellisten asioiden osalta sijoituimme keskikolmannekseen.

Asioiden käsittelyajoissa on huomattavia eroja jäsenvaltioiden välillä. Suomi sijoittuu vertailussa keskitasoon ja käsittelyajoissa on havaittavissa hienoista nousua vuodesta 2021 vuoteen 2023.

Selvitysaste on säilynyt hyvänä lähes kaikissa jäsenvaltioissa, eli yleisesti ottaen tuomioistuimet pystyivät käsittelemään niiden käsiteltäviksi saapuneet asiat. Suomessa selvitysaste kokonaisuudessaan sijoittui vertailun alimpaan kolmannekseen. Selvitysaste aleni hieman erityisesti siviili/kauppaoikeudellisissa asioissa, kun taas hallinto-oikeudellisissa asioissa selvitysaste nousi hieman (Kaaviot 9-11).

Vuonna 2023 vireillä olevien asioiden määrässä oli jäsenvaltioissa edelleen varsin suuria eroja. Suomessa vireillä olevien asioiden määrä sijoittui vertailussa keskikolmannekseen. Kuten edellisenäkin vuonna, jäsenvaltioista, joista tietoja on saatu, ensimmäisessä oikeusasteessa vireillä olleiden siviili/kauppaoikeudellisten riita-asioiden määrä sataa asukasta kohden oli Suomessa vertailun pienin. Hallinto-oikeudellisissa asioissa sijoituimme keskikolmannekseen (Kaaviot 12-14).

Tulostaulussa tarkastellaan oikeuslaitosten tehokkuutta lisäksi yhteismarkkinoiden ja yritysten toimintaympäristön kannalta eräissä keskeisissä asiaryhmissä: kilpailuoikeus, sähköinen viestintä, EU-tavaramerkkiasiat, kuluttajan oikeudet, rahapesun estäminen ja korruption torjunta. Osion vertailutiedoissa on varsin merkittäviä vajavaisuuksia, mutta rahapesua ja lahjontaa koskevien asioiden käsittelyn nopeuden voidaan havaita olevan Suomessa EU-maiden parhaimmistoa (Kaaviot 15-22).

Oikeuslaitosten laatu

EU:n oikeusalan vuoden 2025 tulostaulussa tarkastellaan tekijöitä, joita pidetään tärkeinä pyrittäessä parantamaan oikeudenhoidon laatua: kansalaisten ja yritysten oikeussuojan saatavuus, riittävät taloudelliset ja henkilöresurssit sekä digitalisaatio.

Oikeussuojan saatavuus on tärkeää asian kaikissa vaiheissa. Saatavuutta kuvataan tulostaulussa muun muassa oikeusapua, oikeudenkäyntimaksuja sekä vaihtoehtoisten riidanratkaisumenettelyjen käytön edistämistä ja kannustimia koskevilla indikaattoreilla. Oikeudenkäyntimaksut vaikuttavat merkittävästi oikeussuojan saatavuuteen. Tulostaulun mukaan Suomessa ei välttämättä ole oikeutta täysimääräiseen oikeusapuun, vaikka tulot ovat alle köyhyysrajan, mutta osittaista oikeusapua voi saada tulojen ollessa yli köyhyysrajan (Kaavio 23). Suomessa oikeudenkäyntimaksu oikeudenkäynnin vireillepanosta arvoltaan vähäistä vaatimusta koskevassa asiassa oli vertailun toiseksi korkein (Kaavio 24). Rikosasianajajille tietyssä rikosasiassa maksetun oikeusapupalkkion määrä perustuu asianajajille tehtyyn kyselyyn siitä, paljonko asianajajille maksettaisiin valtion budjetista kuvitteellisessa rikosasiassa. Vertailun mukaan Suomessa asianajajille maksetaan viidenneksi eniten. Viidestä jäsenvaltiosta ei ole saatu dataa (Kaavio 25).

Syrjinnän vaarassa oleville ryhmille ja ikääntyneille tehtyjä erityisjärjestelyjä tarkasteltaessa huomataan, että Suomessa oli otettu käyttöön vain 3/8 tarkastelun kohteena olevista toimenpiteistä ja Suomi sijoittui vertailussa EU-maiden alimpaan kolmannekseen (Kaavio 27). Myöskään kollektiivisia kuluttajakanteita koskevia erityisjärjestelyjä ei Suomessa ole

kovin laajasti otettu käyttöön verrattuna muihin EU-maihin (kaavio 28). Sen sijaan lapsia koskevia erityisjärjestelyjä on käytössä ja Suomi sijoittuu vertailun keskikolmannekseen (kaavio 29). Rikosprosessissa olevia alaikäisiä koskevia erityisjärjestelyjä koskevassa vertailussa Suomi sijoittuu heikoimpaan kolmannekseen (kaavio 30). Uhrien oikeuksia ja naisiin kohdistuvan väkivallan uhreja koskevia erityisjärjestelyjä on sen sijaan otettu Suomessa laajasti käyttöön (kaaviot 31 ja 32).

Oikeuslaitoksen hyvän toiminnan edellytyksenä ovat riittävät resurssit. Näihin kuuluvat myös tarvittavat investoinnit infrastruktuuriin sekä pätevä, koulutettu ja asianmukaista palkkaa saava henkilöstö kaikissa henkilöstöryhmissä. Ilman riittäviä tiloja, välineitä ja osaavaa henkilöstöä menettelyjen ja päätösten laatu heikkenee.

Tuomioistuintoiminnan julkiset menot euroina asukasta kohti ovat Suomessa säilyneet vertailumaiden keskitasolla (Kaavio 33). Suomessa tuomioistuinten julkiset menot verrattuna bruttokansantuotteeseen ovat pysyneet EU-maista viidenneksi alhaisimpana (Kaavio 34). Asianajajien määrä 100 000 asukasta kohti on Suomessa vertailun kolmanneksi pienin (Kaavio 39).

Koska tieto- ja viestintätekniikan käyttö voi vahvistaa oikeuslaitoksia ja tehdä niistä entistä helpommin saavutettavia, tehokkaampia sekä mukautumiskykyisempiä, tulostauluun sisältyy laaja osio, jossa tarkastellaan varsin yksityiskohtaisesti oikeuden digitalisaatiota (Kaaviot 42-48). Digitalisaatioaste EU-maissa vaihtelee ja tulostaulu toteaa parantamisen varaa olevan edelleen. Suomi sijoittuu digitalisaatio-indikaattoreissa EU-maiden keskikolmannekseen tai sen alapuolelle.

Oikeuslaitosten riippumattomuus

Oikeuslaitosten riippumattomuutta tarkastellaan tulostaulussa indikaattoreilla, jotka kuvaavat kansalaisten ja yritysten käsityksiä oikeuslaitoksen riippumattomuudesta. Tulostaulun mukaan Suomessa lähes 90% yrityksistä ja kansalaisista katsoo, että oikeuslaitoksen riippumattomuus Suomessa on ”melko hyvä” tai ”erittäin hyvä”. Suomessa prosentit ovat EU-maiden korkeimmat (Kaaviot 50-53). Lisäksi tulostaulussa tarkastellaan yritysten käsitystä lainsäädännön ja tuomioistuinten tarjoaman sijoitussuojan tehokkuudesta. Tässä vertailussa Suomi sijoittuu kolmanneksi ja sijoitussuojan tehokkuuden arvioidaan olevan korkea (Kaaviot 54-55).

Asianajajilla ja heidän ammattijärjestöillään on keskeinen rooli perusoikeuksien ja oikeusvaltion suojelun varmistamisessa. Oikeudenmukainen oikeudenkäynti edellyttää, että asianajajat voivat vapaasti neuvoa ja edustaa asiakkaitaan. Asianajajaliitoilla on tärkeä rooli asianajajien riippumattomuuden varmistamisessa. Vertailtaessa avustajien ja asianajajaliittojen itsenäisyyttä eri jäsenmaissa Suomi saa yhdeksästä mahdollisesta pisteestä kahdeksan (Kaavio 58).

Muiden sisämarkkinoiden kannalta olennaisten toimijoiden itsenäisyys

Tuomioistuinten, syyttäjien ja muiden oikeusalan toimijoiden lisäksi useat muut viranomaiset soveltavat EU-oikeutta erityisaloilla kuten korruptiontorjunnassa, julkisissa hankinnoissa ja kilpailuttamisessa. Suomessa yritykset luottavat kansallisten kilpailuviranomaisten itsenäisyyteen (Kaavio 60).

Tulostaulun päätelmät

EU:n oikeusalan tulostaulu 2025 antaa laajan kuvan jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmien toimivuudesta. Siitä ilmenee, että oikeusjärjestelmien tehokkuutta, laatua ja riippumattomuutta pyritään parantamaan monissa jäsenvaltioissa mutta uudistukset voivat olla pitkiä ja hitaita. Haasteena on lisäksi varmistaa kansalaisten täysi luottamus kaikkien jäsenvaltioiden oikeusjärjestelmiin. EU:n oikeusalan tulostaulussa esitetyt tiedot ovat osa Euroopan oikeusvaltiomekanismin puitteissa suoritettavaa seurantaa ja niitä hyödynnetään komission vuotuisessa oikeusvaltiokertomuksessa.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Euroopan unionin oikeusalan tulostaulu ei ole Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 288 artiklassa tarkoitettu unionin säädös eikä oikeudellisesti sitova instrumentti. EU:lla ei ole toimivaltaa antaa sitovaa sääntelyä tulostaulussa käsitellyissä, kansallista oikeuslaitosta koskeissa asioissa.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 67 artiklan mukaan unioni muodostaa vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen, jolla kunnioitetaan perusoikeuksia ja jäsenvaltioiden erilaisia oikeusjärjestelmiä ja -perinteitä.

Talouspolitiikan EU-ohjausjakso on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 121 artiklaan perustuva EU:n talous-, finanssi- ja sosiaalipolitiikan vuosittainen koordinoitajakso. Komissio tekee vuosittain perusteellisen analyysin EU:n jäsenvaltioiden suunnittelemista makrotalous-, talousarvio- ja rakenneuudistuksista ja ehdottaa toimenpidesuosituksia, jotka kattavat seuraavat 12–18 kuukautta. Komissio voi arviointinsa pohjalta ehdottaa, että neuvosto antaa maakohtaisia suosituksia jäsenvaltion oikeuslaitoksen parantamiseksi. Euroopan komissio on kytkenyt EU:n oikeusalan tulostaulun talouspolitiikan EU-ohjausjaksoon, ja useille EU-jäsenvaltioille on annettu talouspoliittisia suosituksia oikeuslaitoksen kehittämisestä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Käsitellään oikeudellisten kysymysten jaostossa (EU-35) 5.-8.9.2025

Eduskuntakäsittely

Aikaisempien vuosien tulostaulut on käsitelty eduskunnassa asioina E 63/2013 vp, E 55/2014 vp, E 181/2014 vp, E 44/2016 vp, E 39/2017 vp, E 85/2018 vp, E 22/2019 vp, E 122/2020 vp, E 113/2021 vp, E 147/2022 vp ja E 4/2024 vp.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Tiedonannolla ei ole suoria vaikutuksia kansalliseen lainsäädäntöön.

Oikeusalan tulostaulu koskee Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 23 kohdassa tarkoitettua lainkäyttöä, joka on valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluva asia.

Taloudelliset vaikutukset

Tulostaululla ei ole suoria taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Komissio antoi 8.7.2025 oikeusvaltiokertomuksen (KOM(2025)900 lopullinen), jonka yhtenä lähteenä on oikeusalan tulostaulu (ks. E 17/2019 vp jatkokirjeineen). Vuoden 2025 oikeusvaltiokertomuksesta laaditaan erillinen E-selvitys.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmaan sisältyy useita hankkeita, joilla suomalaista oikeusvaltiota vahvistetaan, oikeusprosesseja sujuvoitetaan ja oikeuspalvelujen saatavuutta parannetaan.

Asiakirjat

COM(2025)375; Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Central Bank, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

OM Anne Hallavainio, +358 50 520 9270, anne.hallavainio(a)gov.fi
OM Sini Kumpulainen, +358 50 380 026, sini.kumpulainen(a)gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/828/2025

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite